

СТАНОВИЩЕ

ОТ ПРОФ. ДФН ОЛЯ БОРИСОВА ХАРИЗАНОВА

ЧЛЕН НА НАУЧНОТО ЖУРИ ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“ ПО
ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 3.5. ОБЩЕСТВЕНИ КОМУНИКАЦИИ И ИНФОРМАЦИОННИ НАУКИ
(ИНФОРМАЦИОННО-ТЪРСЕЩИ СИСТЕМИ)

ЗА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД НА **ЕЛЕНА АНДРЕЕВА ИГНАТОВА**
НА ТЕМА **„МОДЕЛ ЗА АВТОМАТИЗИРАНА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА**
„БИБЛИОТЕЧЕН ПЕРСОНАЛ“

Становището във връзка със Заповед № РД 38-512/19.07.2016 на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

За становище е предоставен дисертационен труд на Елена Андреева Игнатова – докторант към Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“.

Наличните документи са в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав, Правилника за неговото прилагане и Правилника за условията и реда за придобиване на научна степен и заемане на академична длъжност в СУ „Св. Климент Охридски“.

ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА АВТОРА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Елена Андреева Игнатова е зачислена в редовна докторантура през м. юли 2010 г. за период от три години, но по майчинство прекъсва за две години. Отчислена е с право на защита през м. юли 2015 г.

В качеството ми на научен ръководител често съм се срещала с нея за обсъждане на редица въпроси по дисертационната разработка. Редовно сме кореспондирали и по електронен път. Винаги съм била информирана за всяка предприемана стъпка от Елена Игнатова – както при разработването на текста на дисертацията, така и при подготовката на нейни публикации. Впечатленията ми от съвместната ни работа са отлични. Елена Игнатова се прояви като изследовател, отличаващ се с отговорност към поставяните задачи, прецизност при тяхното изпълнение, търсеща друго мнение при изясняване на възникнали въпроси, ценен партньор при работа в екип, с висока експертиза. Тя не просто изпълнява задачи или извършва някаква работа, а преживява извършването, осмисля го и се стреми към възможно най-доброто решение в дадения момент.

Прегледът на образованието, перманентното повишаване на квалификацията и кариерното развитие на Елена Игнатова също са впечатляващи. През 2002 г. завършва математическа гимназия „акад. Сергей Корольов“; през 2007 г. придобива бакалавърска степен в Технически университет – София по телекомуникации; в периода 2007–2009 завършва две магистърски програми – по телекомуникации в Технически университет – София и по бизнес администрация в УНСС. През годините многократно е преминавала квалификационни обучения и сертификационни тестове в сферите на ИКТ.

Елена Игнатова първоначално започва работа във фирма „Абакус Трейд ООД“ като програмист и техническа поддръжка на уеб хостинг (2006 г.). От 2007 г. работи в „Хюлет Пакард“ като техническа поддръжка на сървъри, поддръжка на среди в областта на комуникациите, а в момента – като технически консултант за изграждане на проекти в областта на комуникациите (Exchange, Lync, Office 365 и Enterprise Vault).

По темата на дисертацията Елена Игнатова има общо четири публикации (три на български и една на английски език).

ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е с общ обем от 214 стр. (от които 190 стр. основен текст). Той е структуриран както следва: увод, три глави, заключение, използвана литература, публикации по темата и приложения. Използваните информационни/литературни източници са общо 144, от които 101 заглавия на кирилица и 43 на латиница. Приложенията са две. Текстът е илюстриран с 43 таблици, 37 фигури. Дисертационният труд е оформен съгласно техническите изисквания.

В **увода** (стр. 7-22) са открити актуалността на темата, основната цел и задачи, обект и предмет на изследването, хипотези, използваните методи. Като акценти са изведени: промяната в основните принципи на управление през последните 10-тина години; необходимостта от прилагане на автоматизирани системи за оптимизиране на бизнес процесите в съвременните организации, включително в управлението на човешките ресурси (УЧР); приложимостта на ERP-системите (като най-разпространен към момента модел за подпомагане на управлението и оперативната работа в организацията, за стандартизация и повишаване ефективността на процесите); необходимостта от въвеждане на съвременни решения за автоматизация на управлението на библиотечните процеси, включително УЧР в библиотеките и др. Актуалността на проблематиката е доказана.

Като *обект* на дисертационния труд (стр. 15) е посочен процесът на УЧР в регионалните библиотеки (РБ) на България в контекста на икономиката на услугите. *Предметът* на разработката е ограничен до функционален анализ на автоматизирана система за УЧР в библиотека. *Целта* на дисертационния труд е да се „систематизира и опише модел на автоматизирана система „Библиотечен персонал“, който да обхваща всички функции на съвременния процес за УЧР и е съобразен със спецификата на регионалните библиотеки, както и да бъде препоръчан софтуер, който може да бъде използван при реализацията на модела“ (с. 15). В дисертационния труд се издигат *две хипотези*, а за реализирането на основната цел са формулирани *осем задачи*. Използваните *методи* включват: преглед на литературата, обработка на документални източници, анализ на информационни продукти, функционален анализ на процеса на УЧР, наблюдение, интервюта, анкетни проучвания и сравнителен анализ. Ключов метод, приложен в дисертацията, е изследването на факторите, които влияят върху системата на управление на човешките ресурси (СУЧР) в РБ чрез способите на SWOT-анализа. Като *ограничение* на дисертационния труд е посочено, че предложеният модел е приложим единствено за нуждите на РБ. Отбелязано е, че моделът не е изследван за нуждите на Националната библиотека и другите обществени библиотеки у нас и поради това не може да бъде приложен без допълнителни изследвания за тези библиотеки (стр. 17).

В **първа глава** (стр. 23-58) се очертава макрорамката, в която се проявява процеса на УЧР. В хронологичен порядък е представена историята на термина, неговото интерпретиране в съвременната технологична ера и в ерата на икономиката на услугите. Извършен е критичен анализ на процеса на УЧР. Представени са и са анализирани поредица от изследвания на практики за УЧР, за да се изведе значението му за успешно представяне на дадена организация. Представени са основните функции в системата за УЧР, а така също връзките и взаимодействията между тях. Подчертана е спецификата на УЧР за качествено изменение на компетенциите на персонала, поведенческите характеристики и работна среда като цяло. В края са направени изводи от постигнатото в тази глава.

Втора глава (стр. 59-125) е насочена към същността и приложимостта на софтуерните системи за УЧР, към анализ на предпоставките за еволюция в моделите за управленски информационни системи (табл. 3, стр. 63-65), към прогноза за тяхното бъдеще. Направен е обзор на развитието на софтуерните системи за управление на събития и задачи в организациите,

анализирани са факторите за усъвършенстването им до системи за обработка на запитвания и достигането до съвременните ERP-системи. По-подробно са представени пост-модернистичните ERP-системи като съдържащи модул за УЧР. Чрез обосноваване на настъпилите промени, дължащи се на разширяване обхвата на икономиката на услугите и ролята на човешкия капитал в новите условия, в дисертацията се прогнозира трансформация в модела на автоматизираните системи и по-конкретно от модул в автоматизирана система (например в ERP) към цялостно решение за автоматизация на УЧР (eHRM).

Във връзка с идентифицирането на софтуерни среди, които биха могли да допринесат за реализирането на модела „Библиотечен персонал“, докторантката извършва сравнителен анализ на български и чуждестранни продукти. За целта е разработена и приложена авторска методика, реализирана на три етапа за предлаганите в България софтуери (стр. 78-100) и на четири етапа за предлаганите в чужбина (стр. 102-121). Резултатите от сравнителния анализ са обобщени и онагледени в таблици, например на софтуерите за УЧР в България спрямо автоматизираните дейности на системата за УЧР (табл. 19, стр. 91), а ката също на софтуерите за УЧР в чужбина спрямо автоматизираните дейности на системата за УЧР (табл. 31, стр. 116). Особен интерес представляват и изведените рискове при внедряването на автоматизирани системи за УЧР (стр. 122-124). В края на втора глава са направени изводи.

Трета глава (стр. 126-178) обхваща УЧР в българските регионални библиотеки (микросредата на системата). Чрез функционален анализ и SWOT-анализ се достига до оценка за вътрешните и външни фактори, оказващи влияние върху качеството на УЧР. Изведени са и критично са осмислени неразрешени въпроси, включително от нормативен и административен характер, сред които: недостиг на финансиране, технологично изоставане, липса на система за кариерно развитие, застаряващ персонал и др. Резултатите от направения SWOT-анализ на процеса на УЧР в РБ е онагледен с обобщаваща таблица (стр. 152-154).

В тази глава са представени резултатите и от две проучвания за степента на развитост на УЧР в РБ, проведени от докторантката (2012 г., 2015 г.), онагледени с множество фигури. По време на проучванията са използвани авторски анкетни карти, пряко наблюдение, интервюта. Регистрираните проблеми са обобщени (стр. 166-167) и убедително очертават основните проблеми в системата за УЧР в РБ. Те доказват и една от хипотезите на дисертационния труд.

След обстоен анализ на същността на УЧР, на наличните инструменти за автоматизиране на процесите, след идентифициране на състоянието на УЧР в библиотеките, в трета глава се предлага модел на автоматизирана информационна система „Библиотечен персонал“ (фиг. 32, с. 171). Намерението е разработеният модел да съдейства за решаването на идентифицираните проблеми по УЧР в РБ. Като се отчитат регистрираните проблеми и за разлика от съществуващите на пазара софтуери, предложеният модел за автоматизирана система е изградена на модулен принцип. Модулите обхващат както всички функции на УЧР, така и допълнителните модули „Обратна връзка“, „Връзка със социалните мрежи“ и „Репутация“, включително предоставяне на публичен достъп до модулите „Набор и подбор“, „Обучение“, „Обратна връзка“ и „Репутация“. Избраният подход за изграждане на модела способства за разрешаването на някои от идентифицираните проблеми: застаряване на персонала, осигуряване със специализирани кадри, липсата на платформа за обучения и повишаване на квалификацията и др. Направен е и избор за софтуерно решение: моделът може да се базира на българския софтуер HeRMeS® V, като допълнителните модули и публичния достъп могат да се изпълнят специално за РБ. В края на трета глава са направени изводи.

На база идентифицирането и дефинирането на проблем(и) в УЧР на РБ, предложения разработен модел за автоматизирана система „Библиотечен персонал“ може да се направи заключението, че дисертационният труд постига формулираната цел, изпълнява изследователските задачи и потвърждава основните хипотези.

В **заключението** (стр. 186-190) са обобщени предимствата от реализирането на модела за автоматизирана информационна система „Библиотечен персонал“. Като основен ефект се очертава усъвършенстване на обслужването в РБ чрез по-висока мотивация и компетентност на служителите и по-плътено доближаване на „библиотекаря“ и „библиотечната услуга“ до читателите.

ОЦЕНКА НА АВТОРЕФЕРАТА КЪМ ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Предоставеният автореферат е с общ обем от 58 стр. Съдържа: обща характеристика на дисертационния труд; структура и съдържание на труда (включително кратко представяне на отделните глави, основни резултати от изследването, обобщения); изводи; научни и научно-приложни приноси на труда; публикации по проблематиката. Отражава вярно представеното в дисертацията.

ОЦЕНКА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

По темата на дисертационния труд докторантката има четири публикации, от които три статии и една студия, три на български език и една на английски език.

НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Като цяло, избраната тема се отличава с актуалност, а получените резултати – с практическа значимост както за други колеги, занимаващи се с научни разработки по проблематиката, така и за самите библиотеки. В дисертационния труд се прилага интердисциплинарен подход за преглед и анализ на развитието на библиотеките в условията на новата информационна среда.

Като основни приноси на дисертацията, които са лично дело на автора, се открояват следните:

1. Осъществен е критичен анализ на тенденциите в развитието на автоматизираните системи за УЧР, като е изведен модел на eHRM-системи.
2. Направен е сравнителен анализ на разпространените софтуерни системи за автоматизация на човешките ресурси в България и чужбина (към 2015 г.), който няма аналог. Резултатите от анализа са обобщени и могат да бъдат използвани от организациите при избора на автоматизирана система за управление на човешките ресурси.
3. Направен е функционален анализ на процеса на УЧР в регионалните библиотеки на България (2012–2015), който няма аналог. Идентифицирани са реалните управленски практики и състоянието на всяка една функция на процеса чрез използването на инструментариум за оценка на УЧР.
4. Направен е SWOT-анализ на факторите, които влияят върху човешките ресурси в библиотеките и са систематизирани силните и слаби страни на вътрешно и външно ниво. Резултатите са обобщени и са изведени пет ключови проблема, които възпрепятстват оптималното управление на човешките ресурси в българските регионални библиотеки.
5. Разработен е реалистичен модел на автоматизирана информационна система „Библиотечен персонал“ и е предложено подходящо софтуерно решение за практическото реализиране на системата.

Бих добавила още, че фактите, констатациите и изводите от разработката могат да бъдат използвани в подготовката на специалисти в сферите на библиотечния мениджмънт. Като първи

обобщен материал по темата, трудът може да послужи като основа за бъдещи научно-практически изследвания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След обстойно запознаване със съдържанието на дисертационния труд и автореферата към него, както и познавайки етапите, през които премина разработването на труда в качеството ми на научен ръководител, мога да направя следните изводи:

- трудът отговаря на нормативно поставените изисквания за придобиване на образователна и научна степен „доктор“;
- трудът се отличава с актуалност на темата, прецизност на проучените множество източници, теренни изследвания, примери от практиката, оригиналност, достатъчно приноси.

Горното ми дава основание да препоръчвам на уважаемото жури за дисертационен труд на тема „Модел за автоматизирана информационна система „Библиотечен персонал“ на **Елена Андреева Игнатова** да бъде присъдена образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Информационно-търсещи системи).

07.10.2016

Член на научното жури:

проф. дфн Оля Харизанова